

شورای عالی حوزه علمیه قم

مرکز مدیریت حوزه های علمیه خواهران

مدرسه علمیه الزهرا (سلام الله عليها) شهرستان شیراز

مقاله سطح ۲ (کارشناسی)

عنوان :

فاطمه زهرا (عليها السلام) الگوی برتر زن مسلمان

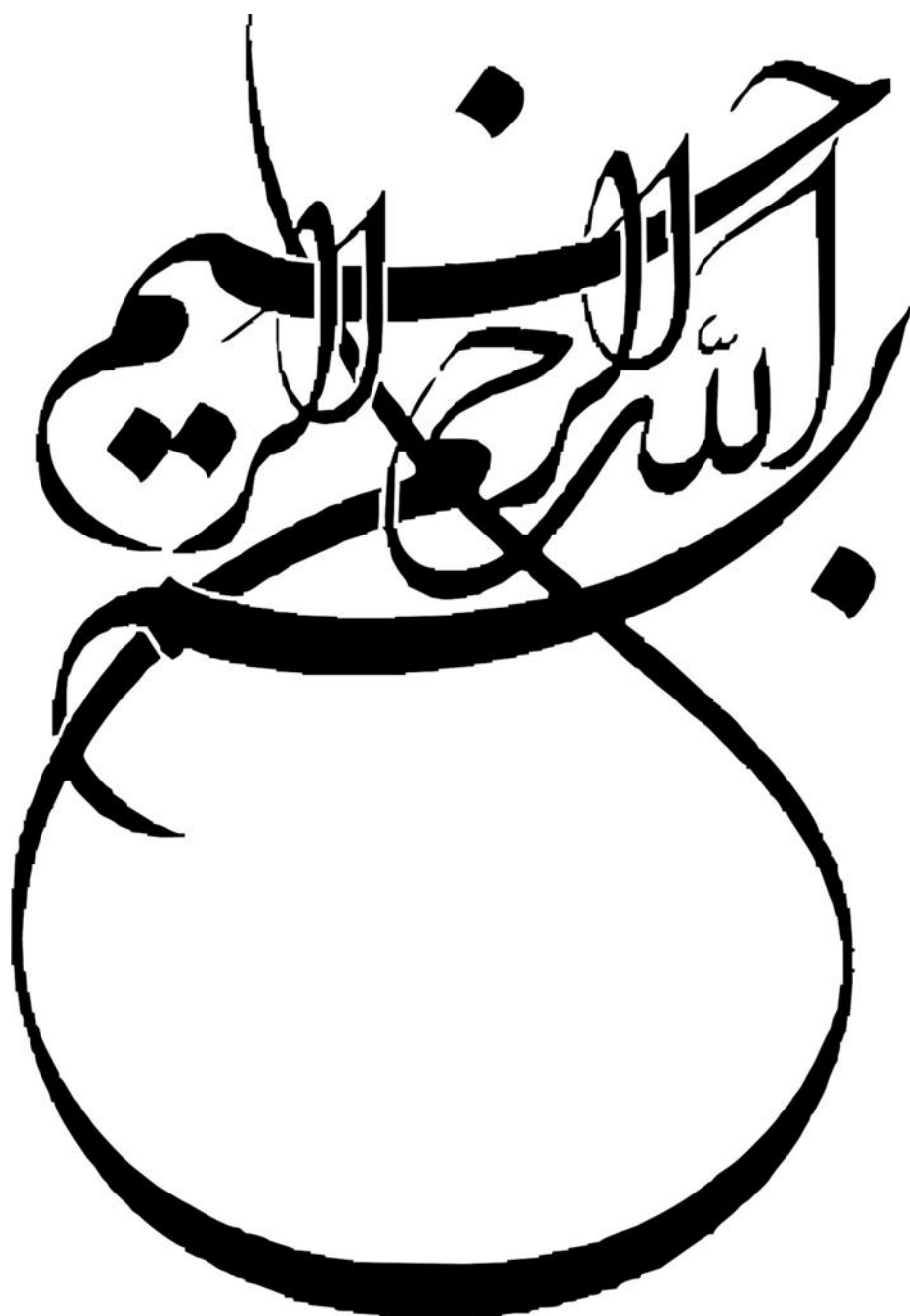
استاد راهنما:

سرکار خانم رضوی

پژوهشگر:

خدیجه حلیمی

بهار ۹۷

شورای عالی حوزه علمیه قم
مرکز مدیریت حوزه های علمیه خواهران
مدرسه علمیه الزهرا (س) شهرستان شیراز
مقاله سطح ۲ (کارشناسی)

عنوان :

فاطمه زهرا (علیها السلام) الگوی برتر زن مسلمان

استاد راهنما:

سرکار خانم رضوی

پژوهشگر:

خدیجه حلیمی

بهار ۹۷

چکیده

انسان در طول زندگی خود همواره نیازمند الگو بوده است تا بتواند راه مستقیم برای رسیدن به سعادت را تشخیص بدهد. بنابراین انسان باید در انتخاب الگویی برتر تصمیم درست بگیرد، الگویی که مورد تأیید خداوند متعال باشد و انسان را در راه رسیدن به کمال هدایت کند. در دین اسلام الگوی برتر برای زن باید شخصی باشد که مصداق تمام خوبی‌هاست. حضرت فاطمه زهرا (علیها السلام) که تربیت شده‌ی پیامبر اسلام (صلی الله علیه و آله) و حضرت خدیجه (علیها السلام) بوده است و آئینه تمام نمای حق است، برترین الگو برای زن مسلمان معرفی شده است. نه تنها الگوی زنان، بلکه الگوی همه‌ی انسان‌هاست. حضرت فاطمه زهرا (علیها السلام) در عرصه‌های مختلف زندگی؛ ایمان و بندگی، عدالت و شجاعت، مسئولیت‌شناسی، تدبیر و سیاست و ... همواره می‌تواند الگوی جامعی در زندگی انسان باشد.

کلیدواژه‌ها: فاطمه زهرا (علیها السلام)، الگو، برتر، اسلام، مسلمان، زن، تربیت.

۱- مقدمه

خداوند انسان را آفرید و برای هدایتش رسولانی فرستاد تا راه مستقیم را به وسیله‌ی راهنما طی کند و به رشد و تعالی برسد. انسان به طور ذاتی برای طی کردن راه سعادت، نیازمند الگو است. شناخت الگو و انتخاب الگوی برتر باعث تکامل انسان است. خداوند متعال در قرآن، پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله) را اسوه‌ی حسنه معرفی کرده است. بنابراین حضرت فاطمه زهرا (علیها السلام) که تربیت شده دست پیامبر است و تمام صفات پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله) در وی تجلی می‌کند نیز بهترین الگو برای انسان مسلمان می‌تواند باشد. برای شناخت و انتخاب الگوی برتر باید به سیره زندگانی الگو پرداخت.

در این تحقیق سعی شده است به مفهوم الگو، نیاز انسان به الگو، الگو از دیدگاه اسلام، شناخت شاخص‌های فردی و اجتماعی حضرت فاطمه زهرا (علیها السلام) و عملکرد آن حضرت به عنوان الگوی برتر زن مسلمان پرداخته شود.

۲- شناخت الگو و اهمیت آن

۲-۱- تعریف الگو

منظور از الگو نمونه‌ی عینی یک فرد در ابعاد گوناگون است که برای رسیدن به کمال از سوی دیگران پیروی می‌شود. ناگفته نماند واژه‌های؛ امام، اسوه، قدوه، مدل، نمونه، سرمشق، هادی، دلیل و حجت در متون اسلامی و تعلیم و تربیت و روان‌شناسی، تقریباً به معنای «الگو» و معادل آن هستند.^۱

۲-۲- نیاز انسان به الگو

انسان به طور فطری در زندگی خود نیازمند الگو و راهنماست و خداوند متعال همواره برای هدایت انسان، پیامبران و راهنمایانی فرستاده است.

۱. مهدی، حسین‌زاده، مجله معرفت، مقاله: (آموزه‌های اسلامی در باب تقلید از الگوها)، ش ۶۷، ص ۸۴.

بر باد دهند. زنگ بیدار باشی بود برای آن‌ها که قلبشان به عشق اسلام می‌تپید و از آینده‌ی این آیین بیمناک بودند. اخطار شدیدی بود برای آن‌ها که از گسترش حزب منافقین و نفوذ آن‌ها در دستگاه سیاسی بعد از رسول خدا (صلی الله علیه و آله) بی‌خبر بودند و جنب و جوش‌های مرموز آنان را نادیده می‌گرفتند. فریاد دردآلودی بود در حمایت از امیرمؤمنان علی (علیه السلام) وصی و جانشین پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله) که گروهی از بازیگران سیاسی آیات قرآن و توصیه‌های مؤکد رسول الله (صلی الله علیه و آله) را درباره‌ی او نادیده گرفته بودند. احقاق حق مظلومان‌ای بود برای بیدار ساختن آن‌ها که حقشان غصب می‌شود و سکوت مسالمت آمیز را بر فریادهای کوبنده و بیدادگر ترجیح می‌دهند. تندر سهمگینی بود که پژواک آن، همه جا پیچید و آثار آن در همه‌ی اعصار و قرون باقی ماند.^۱

۳-۳-۵- سکوت سیاسی

حضرت زهرا (علیها السلام) بعد از مخالفت با خلیفه‌ی وقت، گریه‌های سوزناک، طلب حق و ایراد خطبه‌ی غراء، سکوت اختیار کرد. این سکوت تلنگری برای مردم به حساب می‌آمد چرا که مردم به حضور حضرت زهرا (علیها السلام) عادت کرده بودند و دادخواهی او را شنیده بودند، در چنین حالی برای مردم سوال پیش می‌آمد که چرا حضرت زهرا (علیها السلام) سکوت کرده است؟ این سکوت اعتراض و مخالفتی علیه خلیفه‌ی وقت به شمار می‌آمد.

۳-۳-۶- وصیت‌نامه سیاسی

حضرت فاطمه زهرا (علیها السلام) در آخرین لحظات زندگانی خود، به همسرش امام علی (علیه السلام) وصیت کرد:

لَا يَشْهَدُ أَحَدٌ جَنَازَتِي مِنْ هَؤُلَاءِ الَّذِينَ ظَلَمُونِي وَ أَخَذُوا حَقِّي فَإِنَّهُمْ عَدُوِّي وَ عَدُوُّ رَسُولِ اللَّهِ ص وَ لَا تَتْرُكُ أَنْ يُصَلَّى عَلَى أَحَدٍ مِنْهُمْ وَ لَا مِنْ أَتْبَاعِهِمْ وَ اذْنُنِي فِي اللَّيْلِ إِذَا هَدَّاتِ الْعُيُونُ وَ نَامَتِ

۱. احمد، خاتمی، سیره فاطمی: نگاهی به زندگانی فضائل و کلام حضرت فاطمه (علیها السلام)، تهران؛ انتشارات مسیا، ۱۳۹۳، ص ۲۲۱.

الْبَصَارُ؛^۱ مبدا احدی از این گروهی که در حقّ من ظلم روا داشتند و حقّ مرا غصب کردند برای تشییع جنازه‌ام حاضر شوند! زیرا ایشان دشمن من و دشمن رسول خدا می‌باشند. مبدا بگذاری احدی از آنان و پیروانشان به جنازه‌ام نماز بخوانند! مرا شبانه در آن هنگام که چشمها همه به خواب رفته باشند، دفن کن.^۲

۴- حضرت فاطمه زهرا (علیها السلام) نمونه و الگوی جهانیان

امام خمینی(ره) در بیانات خود می‌فرماید:

کوشش کنید در تهذیب اخلاق و در وادار کردن دوستانتان به تهذیب اخلاق، کوشش کنید که در مقابل آن جنایاتی که بر شما وارد شد عکس العمل نشان بدهید، در حفظ همه حیثیاتی که حیثیت بزرگ زن است، آن‌طوری که زن فرید^۳، حضرت زهرا (علیها السلام) بود. همه باید به او اقتدا کنید و کنیم و همه باید دستورمان را از اسلام به وسیله او و فرزندان او بگیریم و همان‌طوری که او بوده است، باشید و در علم و تقوا کوشش کنید که علم به هیچ کس انحصار ندارد، علم مال همه است، تقوا مال همه است و کوشش برای رسیدن به علم و تقوا وظیفه‌ی همه‌ی ما و شماست.^۴

۵- نتیجه گیری

پس از آفرینش انسان خداوند متعال رسولانی برای هدایت بشر فرستاد تا به واسطه‌ی آنان راه سعادت و کمال را طی کنند بنابراین انسان در طول زندگی خود همواره نیازمند الگو بوده است تا بتواند راه مستقیم برای رسیدن به سعادت را تشخیص بدهد. الگویی که مورد تأیید خداوند متعال باشد و انسان را در راه رسیدن به کمال هدایت کند. در دین اسلام الگوی برتر برای زن باید شخصی باشد که مصداق تمام خوبی‌هاست. حضرت فاطمه زهرا (علیها السلام) که تربیت شده‌ی پیامبر اسلام (صلی الله علیه و آله) و حضرت خدیجه (علیها السلام) بوده است و آئینه تمام‌نمای

۱. محمد باقر بن محمد تقی، مجلسی، زندگانی حضرت زهرا علیها السلام (ترجمه جلد ۴۳ بحار الأنوار) ترجمه؛ محمد، روحانی علی آبادی، تهران؛ انتشارات مهام، ۱۳۷۹ ش، ص ۶۳۰.

۲. همان، ص ۶۳۲.

۳. فرید: یگانه، یکتا.

۴. از بیانات امام خمینی (ره) به مناسبت روز زن، ۱۳۶۳/۱۲/۲۲، صحیفه‌ی نور؛ ج ۱۹، ص ۱۸۳.

حق است، برترین الگو برای زن مسلمان معرفی شده است. نه تنها الگوی زنان، بلکه الگوی همه‌ی انسان‌هاست. حضرت فاطمه زهرا (علیها السلام) در عرصه‌های مختلف زندگی؛ ایمان و بندگی، عدالت و شجاعت، مسئولیت‌شناسی، تدبیر و سیاست و ... همواره می‌تواند الگوی جامعی در زندگی انسان باشد. پیروی از چنین الگوی والایی، باعث می‌شود انسان در طول زندگی خود به خصوص در دو راهی‌های دشوار زندگی خود، به سیره‌ی زندگی آن حضرت بنگرد و تصمیم درستی بگیرد.

فهرست منابع و مآخذ

* قرآن کریم

منابع عربی

۱. ابن بابویه، محمد بن علی، **الأمالی (للمصدق)**، چاپ ششم، تهران؛ کتابچی، ۱۳۷۶.
۲. ابن حیون، نعمان بن محمد مغربی، **دعائم الإسلام**، قم؛ مؤسسه آل البيت (علیه السلام)، ۱۳۸۵ ه.ق.
۳. ابن شهر آشوب مازندرانی، محمد بن علی، **مناقب آل أبی طالب علیهم السلام** (لابن شهر آشوب)، ج ۳، قم؛ علامه، ۱۳۷۹ ه.ق.
۴. قمی، عباس، **سفینه البحار**، ج ۲، قم؛ ۱۴۱۴ ه.ق.
۵. کلینی، محمد بن یعقوب، **الکافی**، چاپ چهارم، ج ۳ و ۵، تهران؛ دارالکتب اسلامی، ۱۴۰۷ ه.ق.
۶. محمد باقر، مجلسی، **بحارالانوار**؛ ج ۴۳، بی جا، بی نا، بی تا.

منابع فارسی

۱. احمدی، حبیب الله، **فاطمه (علیها السلام) الگوی زندگی**، قم؛ فاطیما، ۱۳۷۹.
۲. از بیانات امام خمینی (ره) به مناسبت روز زن، ۱۳۶۳/۱۲/۲۲، **صحیفه نور**؛ ج ۱۹.
۳. اسحاقی، حسین، **سبک زندگی فاطمی**، ج ۲، قم؛ مرکز نشر هاجر، ۱۳۹۴.
۴. بهزادپور، سیمین دخت، **زن در توسعه مفاهیم اسلامی**، تهران؛ انتشارات خرداد، ۱۳۷۸.
۵. جوادی آملی، عبدالله، **فاطمه (علیها السلام) اسوه بشر**، تحقیق و تنظیم: مهدی آقایی، قم؛

مرکز نشر اسراء، ۱۳۹۳.

۶. حسین زاده، مهدی، **مجله معرفت**، مقاله: (آموزه‌های اسلامی در باب تقلید از الگوها)، ش ۶۷.
۷. حکیم، منذر، **درسنامه زندگانی و سیره حضرت زهرا(علیها السلام)**، تهیه و تنظیم؛ معاونت آموزش مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه خاوران، قم؛ مرکز نشر هاجر، ۱۳۹۳.
۸. خاتمی، احمد، **سیره فاطمی: نگاهی به زندگانی فضائل و کلام حضرت فاطمه(علیها السلام)**، تهران؛ انتشارات مسیا، ۱۳۹۳.
۹. داودی، سعید، **بانوی بهشتی در عرصه‌های حضور**، چ ۲، قم؛ انتشارات امام علی ابن ابی-طالب(علیه السلام)، ۱۳۹۱.
۱۰. مجلسی، محمد باقر بن محمد تقی، **زندگانی حضرت زهرا علیها السلام** (ترجمه جلد ۴۳ بحار الأنوار) ترجمه؛ محمد، روحانی علی آبادی، تهران؛ انتشارات مهام، ۱۳۷۹.
۱۱. **مجله پیام زن**، خرداد ۱۳۷۹، ش ۹۹.
۱۲. مصباح یزدی، محمدتقی، **جامی از زلال کوثر**، تحقیق و نگارش: محمدباقر حیدری، قم؛ موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی(ره)، ۱۳۸۵.
۱۳. مظهری، مرضیه، **رفتار شناسی امام خمینی(ره)**، تهران؛ چاپ قم، نشر عروج، ۱۳۸۷.
۱۴. نیکوبرش‌راد، فرزانه، **مجله بانوان شیعه**؛ مقاله: فاطمه زهرا (علیها السلام) الگوی مبارز سیاسی زن امروز، ش ۴.